

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Whistleblowing - vnitřní oznámení nebo zveřejnění

Koncem minulého roku marně uplynula implementační lhůta pro transpozici a implementaci směrnice (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (dále jen „Směrnice“), v důsledku čehož vznikly řadě subjektů nové povinnosti. Směrnice stanovila minimální rozsah ochrany oznamovatelů, která byla doposud roztržštěná napříč členskými státy a oblastmi. Nárok na ochranu dle této Směrnice mají oznamovatelé po podání relevantního oznámení jedním ze stanovených způsobů, tj. prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému, přímým zveřejněním nebo oznámením veřejným orgánům (tzv. externí oznámení).[1]

Směrnicí stanovené způsoby oznámení se zásadně neliší od těch, které jsou zakotveny v již existujících právních úpravách. Ku příkladu ve Velké Británii je stanoven třístupňový mechanismus, kdy oznamovatel má nejprve podat vnitřní oznámení, následně se obrátit na kontrolní orgán v dané oblasti a až v případě nedostatečné reakce i na širší veřejnost (médiá či neziskové organizace).[2]

Způsobem oznámení, k jehož využití Směrnice vybízí nejvíce, je podání prostřednictvím interního oznamovacího systému. Systém vnitřního oznámení byl rovněž upřednostňován i původním návrhem zákona o ochraně oznamovatelů.[3] Tímto přístupem je dotčenému subjektu poskytnuta určitá kontrola nad vzniklou situací a možnost věc vyřešit interně.

Klíčovou postavou vnitřního oznamovacího systému je tzv. příslušná osoba. Příslušná osoba je jako jediná oprávněna znát identitu oznamovatele, pokud byla sdělena, jelikož oznámení lze podat i anonymně. Dále vede následnou komunikaci a posuzuje důvodnost oznámení. Příslušná osoba dále nese odpovědnost za ochranu oznamovatelů.[4] Její povinnost zachovávat důvěrnost ohledně totožnosti oznamovatele vyplývá přímo ze Směrnice, proto při úmyslném odhalení bude odpovědná za vzniklou škodu. Rovněž, pokud příslušná osoba zanedbá své povinnosti (např. tím, že kvůli nedbalému uchování bude oznámení přístupné dalším osobám, které mohou oznámení zveřejnit), bude se jednat o porušení povinnosti stanovené Směrnicí. V takovém případě můžeme z občanského zákoníku dovodit domněnku nedbalosti, kdy příslušná osoba bude za škodu odpovídat i za toto zanedbání svých povinností.

K přímému zveřejnění je dle Směrnice možno přistoupit, pokud již dříve bylo podáno interní a externí oznámení, ale v reakci na něj nebylo přijato žádné nápravné opatření.[5] Dále je připuštěno v situaci, kdy existuje zvýšené riziko nenapravitelné újmy, zjevného ohrožení veřejného zájmu či malá vyhlídka účinného řešení porušení.

Přímým zveřejněním dochází k zásadnějšímu zásahu do pověsti dotčeného subjektu. Šířením v médiích se případ rychle dostane do povědomí veřejnosti, často bez možnosti reagovat nebo zveřejnit relevantní skutečnosti. Zveřejněním šokujícího oznámení, pravdivého či nepravdivého, může dotčenému subjektu vzniknout značná újma na pověsti i finanční ztráta. Příslušná osoba za výše nastíněných podmínek bude nést odpovědnost i za tyto následky.

Nevhodně nastavený systém vnitřních oznámení s nesprávně zvolenou příslušnou osobou může vyústit do přímého zveřejnění, jako tomu bylo i v případě J. Klouzala. Ten opakovaně informoval

vedoucí pracovníky Ministerstva zahraničních věcí o pochybnostech v oblasti zadávání veřejných zakázek. K důslednému řešení nedošlo, namísto toho byl p. Klouzal označen za paranoika a odrazován od další činnosti. Nakonec byl donucen na svou funkci rezignovat a došlo k ukončení jeho pracovního poměru. Neúspěšný oznamovatel následně zahájil spolupráci s Nadačním fondem proti korupci, který mu poskytl právní pomoc a úzce s ním na této kauze spolupracoval. V letech 2012 až 2013 bylo ke kauze zveřejněno víc než 30 článků.[6]

Výše zmíněné demonstruje klíčovou roli příslušné osoby a funkčního systému vnitřního oznámení. Mezi důležitá kritéria pro správný výběr této osoby lze zařadit její znalosti postupu ochrany, nestrannost a důvěryhodnost. Zásadní je také interní vymezení funkce příslušné osoby, kterou je nutné oddělit od běžných vnitřních postupů. Aby mohla osoba funkci správně plnit, není možné ji za výkon funkce nijak postihnout.[7] Za ideální příslušnou osobu lze považovat zaměstnance s vyšším morálním kreditem, znalého relevantní právní regulace a dbajícího na plnění svých povinností. Tuto roli je možné svěřit i externí osobě. Zaměstnavatelé a další dotčené subjekty nastavující vnitřní oznamovací systém by toto měli mít na paměti, protože pouze s vhodně vybranou příslušnou osobou je možné zajistit efektivní ochranu, kterou evropská směrnice zamýšlí a požaduje.

Mgr. Magdaléna Králová,
advokátní koncipientka

Tereza Dvořáčková,
právní asistentka

[Erudit advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Nové sady 996/25
602 00 Brno

Tel: +420 774 150 425
e-mail: info@erudit.cz

[1] Weinhold Legal. Whistleblowing – Zákon o ochraně oznamovatelů.

[2] Švandová, N., Sochovský, V., a kol. Oživení, z. s. Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů).

[3] Poslanecký návrh zákona o ochraně oznamovatelů ze dne 22. 7. 2020. [online].

[4] Nešpůrek, R. Největší compliance novinka od dob GDPR přichází. Jste na whistleblowing připraveni?

[5] Srov. čl. 15 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie.

[6] Oživení, z.s. Pan Klouzal - pochybné zakázky na ministerstvu. a Nadační fond proti KORUPCI. Jakub Klouzal.

[7] Weinhold Legal. Whistleblowing - Zákon o ochraně oznamovatelů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)